



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis**

**Gretser, Jacob**

**Ingolstadii, 1611**

Antipharmacum contra Polygamiam ex Luthero.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40295**

*Antipharmacon contra Polygamiam ex  
Luthero.*

*EXEMPLVM aut factum hoc, (Iacobi & aliorum patri-  
archarum plures vxores ducentium) non debet trahi in  
consequentiam. Non est, quod dicat aliquis: Fecit hoc Iacob  
ergo mihi quoque licebit, &c. Hac itaque traduntur non in  
exemplum, sed ut abstineamus ab exemplo, & imitatione, Ad-  
miremur eos, sed non imitemur. Alia enim sunt, quæ imitari  
alia, quæ admirari debemus. Spera, crede, inuoca, sicut Lea.  
Non autem quatuor vxores ducas, sicut Iacob. Id enim ad so-  
lum Iacob pertinet, & ad eos, quos voluit Deus exemptos esse à  
regula. Nos in fide, patientia & spe, in patribus proposita ex-  
erceamur, & ab Heroicis exemplis abstineamus.*

Hæc Lutherus in caput 30. Geneseos. Qui etiam  
præcedente capite hac de re agens, parum consentanea  
doctrinæ suæ alibi traditæ tradit in hunc modum. *Mul-  
tò magis in Theologia hoc cauendum est, ne quis ita argue-  
tur: Iacob perumpit consuetudinem & legem Mosi, (ducen-  
do plures vxores) ergo idem mihi quoque licebit facere. Ne-  
go consequentiam. Et ratio est, quia Iacob non est moralis, sed  
Heroica persona, qui ducitur heroico non legali more; ideo  
non est imitandus, sed spectandus & admirandus. Hæc & hu-  
ius generis multa alia eodem loco Lutherus, quæ vel in  
mente non habebat, quando Polygamiam nunc etiam  
liberam pronunciauit, & principi cuidam duarum vxo-  
rum potestatem fecit; vel omnes, atque adeo seipsum  
quoque, in Heroum numero computabat; et afflatu  
Heroico afflatos existimabat: nam nisi hæc animo opi-  
nio sedisset, de Polygamia secus statuisset; quia, vt ipse  
dicit, *manendum est intra metas legum, nisi auocet nos sin-  
gularis vocatio, aut afflatus Heroicus.* Ergo, qui nunc plu-*



res vobes ducunt, aut ducendas docēt, illi sunt *Heroës*, & *Heroico Spiritu* agitantur: quibus conspectis, subito in memoriam reuocandum est istud Lutheri: *Si Deus inspirauerit alicui, quod est contra communem regulam, per hoc non debet solui aut tolli regula.*

Si aliud aduersus Polygamicam hanc pestem medicamentū petis, adi instructissimam Bellarmini officinam lib. de Matrimonio cap. 10. & 11.

Quæritur VI. Vtrum sint apud Lutherum & alios Nouatores alię diuortij, quoad coniugij vinculum causæ, præter fornicationem. Respondeo, ex præcedente Quæstione satis manifestum relinqui, affirmatiuum responsum dari debere, crassumque valde mendacium esse, quando Lutherus in Colloq. Germ. Tit. de Matrimonio scribit, *apud se & suos esse tantum duas diuortij causas adulterium scilicet, & fugam alterius coniugis*; quia in sermone de Matrimonio, & alibi, longè plures statuit; tametsi istas duas, fornicationem scilicet, & fugam occultam, vel etiam apertam alterius coniugis in peregrinas regiones semper in ore habeant, vt etiam videre licet in libello Pomerani de adulteriis, quem suo libro de Matrimonio Sarcerius inseruit.

Vt autem in specie nonnullas huius generis causas enumeremus, vna est *iracundia*, inquit Lutherus in cap. 7. Epist. 1. ad Corinth. *cum maritus & vxor vnanimes conuersari & degere nequeunt, vt odio & ira tum ab oratione, tum à quouis bono opere auocentur. At quid? Si alter cum altero in gratiam redire nollet, & simpliciter separatus esse velit, & alter continere non valens, comparem habere coniugem cogere, quid illi faciendum? Poterit ne cum alio contrahere? Respondeo, Proculdubio poterit. Nam, cum illi præceptum non sit, vt castè viuat, neque castitatis donum habet, neque despon-*



deſponſum ſibi, redire in gratiam dignatur, ac ſibi corpus ita ſurripit, cuius expers eſſe non poteſt, non compellet eum Deus ad id, quod ſuas vires ſuperat, alterius ob temeritatem; faciendumq; huic eſt, perinde, ac ſi deſponſum ſibi, obiſſet diem, præſertim, cum ipſe reconciliationem non abnuat, cui quæ repugnat perſona altera inconiugata permaneat, ut hîc Diuus Paulus confirmat.

Quæritur VII. An non ſit alia in ſchola Lutheri diuortij cauſa? Reſpondeo, eſſe; nam ut Lutherus dicit in Serm. de Matrim. reperiuntur interdum adeò pertinaces uxores, quæ etiamſi decies in libidinem prolaberetur maritus, pro ſua duritia, non curarent. Hîc opportunum eſt, ut maritus dicat: ſi tu nolueris, alia volet: ſi Domina nolit, adueniat ancilla: ita tamen, ut antea iterum, ac tertio uxorem admoneat maritus, & coram aliis etiam eius duritiam detegat, ut publicè, & ante conſpectum Eccleſiæ duritia eius & agnoſcatur, & reprehendatur, ſi tum renuat, repudia eam: & in vicem Vaſti Eſther ſurroga, Aſſueri Regis exemplo. Quis Iudæus vel Turca huic Lutheri reſponſo non ſcribat?

Quæritur VIII. An matrimonij vinculum ſolui poſſit, ſi alter coniunx coniugem ad aliquod facinus vel flagitium impellere tentet. Reſpondet Lutherus in cap. 7. Epist. 1. ad Corinth. Sicubi maritus uxorem ad furtum, adulterium, vel quodcunque aliud flagitium aduerſus Deum inſtruere & compellere velit: eadem, cum hac, diuortij ratio adeſt; ut, ni reconcilientur, alteri matrimonium porro contrahendi uis ſit. Ex hoc fonte promanat etiam, ut adulterium, diuortium perficiat, aliamque ingalem copulam alteri tribuat.

Quæritur IX. Vtrum impotentia, matrimonio legitimè contracto ſuperueniens, dirimat matrimonium, quoad



quoad vinculum. Respondeo, hanc Luthero palmariam dirimendi matrimonij causam esse, vt Cynicus sermo de Matrimonio docebit.

Quæritur X. Quid faciendum; Si maritus sit impotens nec mulier publicè alij nubere possit, honoremque & famam obscurari nollet: quid factò opus? Respondetur; sic tunc maritum compellare debet. Ecce, mi marite, debitam mihi benevolentiam prestare non potes, meque & iuuenile corpus decepti: præterea in famæ & salutis meæ periculum me adduxisti: neque coram Deo inter nos matrimonium est. Fave, quaeso, vt cum fratre tuo proximè tibi sanguine iuncto occultum matrimonium paciscar: sic, vt tu nomen habeas, ne res tua in alienos heredes perueniant. Ac sine, vt sponte tua à me decipiare, quemadmodum & tu, præter voluntatem meam imposuisti mihi. An non superat Lutherus Paulum, omnesque Apostolos & Euangelistas his suis consiliis?

Quæritur XI. Num maritus, hisce suæ vxoris postulatis annuere debeat. Respondetur; maritus debet annuere, & vxori debitam benevolentiam, spemque sobolis eo pacto reddere. Credat Iudæus apella; non ego, quanquam vix ille creder.

Quæritur XII. Quid faciendum, si maritus renuat? Respondetur; Tunc vxor clandestina fuga salutis suæ consulat, & in aliam profecta terram, alij etiam nubat. Neque loquitur tantum Lutherus de impotentia matrimonium antegressa, sed & de subsecuta.

Quæritur XIII. Quid agendum, si alter coniugum fornicetur? Respondetur; Pars innocens ad aliud matrimonium transeat. Mæchus verò occidendus est. At, si non occidatur, nec tamen possit esse cælebs, quid remedij? In aliam profugere terram mæchus potest, ibique, si continere nequeat, vxorem ducere rursus. Omnino, inter duo mala, alterum



alterum potius est, utpote adulterum, propter scortationem vitandam, in exteris terris, matrimonio copulari, permittere. Arbitror enim eum vel coram Deo tutum esse, cum vita ei relinquatur, nec se continere queat.

Quæritur XIV. Quid si alij etiam non adulteri, in peregrinas regiones, relicta vxore, aufugerint, & ibi aliam duxerint; valetne Matrimonium? *Esto*, inquit Lutherus. Hoc est, matrimonium validum est, neque enim video, quid aliud, istud, *Esto*, sibi velit.

Quæritur XV. An lepra matrimonio superueniens, illius vinculum rumpat, Respondetur; affirmare Buccorum, & plerasque in Germania Ecclesias, teste Beza Epist. 10. quæ continet responsa ad Quæstiones Neocomensium. Et idem sine dubio statuunt isti de quocunq; alio morbo, qui alterum coniugem ad matrimonij usum efficit inhabilem.

### *Antipharmacum.*

Quid verò, inquit Lutherus Sermone de Matrimonio. Tom. 5. Lat. Witeb. Si alter coniugatorum morbo degravatus sit, ad eò, ut eius ad rem, nullus possit usus esse, num alians sibi is matrimonij lege copulare sibi potest? Nullo pacto, nisi salutis tuæ nullam rationem habere velis: Caterum hîc Deo in agro illo inseruias, eiusq; curam gerens, cogita Deum per hunc adibus tuis sancta immisisse, quibus cælum tibi comparandum sit. Perbeatus es, & iterum perbeatus, sit tale donum, & tantam gratiam agnoscens, agro, Dei nomine, libenter obsequaris.

Si verò te continere non posse improperes, te planè mentiri respondebo, Vbi enim ex animo agro tuo coniugato inseruiers, tibi que à DEO id afflictionis adrogatum agnoueris, cum gra-

D d

tiarum